

η Ελλάδα στα Αρμενικά

Αρμενικές Εκδόσεις
Ελληνικών Κειμένων
από την Αρχαιότητα
έως τη Σύγχρονη Εποχή

Η έκθεση παρουσιάζει μεταφράσεις που έγιναν σε διάφορες χρονικές περιόδους τόσο από την αρχαία όσο και από τη σύγχρονη ελληνική στα αρμενικά: «Γκραμπάρ» (αρχαία αρμενικά), δυτικά και ανατολικά αρμενικά.

Στην αυγή της αρμενικής λογοτεχνίας, στους 5ο-8ο αιώνες, μεταφράστηκαν στα αρμενικά θεολογικά, ιστορικά, φιλοσοφικά, γραμματικά, ρητορικά έργα και η ημι-λογοτεχνική «Ιστορία του Αλέξανδρου Μακεδόνα» (το «Ρομάντζο του Αλεξάνδρου»). Τα έργα των Πατέρων της Εκκλησίας κατέχουν σημαντική θέση ανάμεσα σε αυτά. Στον 10ο αιώνα, μεταφράστηκαν από τα ελληνικά τα «Διαλεκτικά» του Πατρός της Ορθόδοξης Εκκλησίας Ιωάννη Δαμασκηνού. Ορισμένες μεταφράσεις αυτής της ομάδας έχουν δημοσιευτεί τα τελευταία χρόνια, λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες κατακτήσεις της φιλολογίας.

Η Αγία Γραφή δεν εκτίθεται εδώ, αν και η αρμενική λογοτεχνία ξεκίνησε με τη μετάφραση της Βίβλου. Ο λόγος για αυτό είναι η περίπλοκη ιστορία της μετάφρασής της, η οποία πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια των τριών πρώτων δεκαετιών του 5ου αιώνα. Οι ιστορικοί του 5ου αιώνα καταμαρτυρούν ότι μεταφράστηκε πρώτα από τα Συριακά και αργότερα αναθεωρήθηκε με βάση τα επιλεγμένα ελληνικά χειρόγραφα. Η μελέτη των διαφόρων τμημάτων της Αγίας Γραφής επιβεβαιώνει εν μέρει την ορθότητα αυτής της πληροφορίας.

Μια πολύ σημαντική φάση της μεταφραστικής δραστηριότητας είναι τα έργα του Τάγματος των Μχιταριστών Πατέρων από τη Βενετία τον 19ο και στις αρχές του 20ού αιώνα. Κατά τη διάρκεια της πολιτιστικής τους δημιουργικής δραστηριότητας, δεν παρέλειψαν τα αριστουργήματα της ελληνικής και ρωμαϊκής λογοτεχνίας. Έτσι, μετέφρασαν και εξέδωσαν τα ποιήματα του Ομήρου, αρκετές τραγωδίες και άλλα έργα. Μετέφραζαν από τα πρωτότυπα κυρίως στα κλασσικά αρμενικά, τη γλώσσα που οι Μχιταριστές Πατέρες είχαν τελειοποιήσει. Αργότερα έγιναν και μεταφράσεις στα δυτικά αρμενικά. Έτσι, η «Ιλιάδα» και η «Οδύσσεια» μεταφράστηκαν στα «Γκραμπάρ» και μία φορά και στα δυτικά αρμενικά. Ο πατέρας Αρσέν Μπαγκκρατούνι ξεχωρίζει ιδιαίτερα μεταξύ των Μχιταριστών για τα πρωτότυπα έργα του, γραμμένα στην υπέροχη γραφή Γκραμπάρ.

Έχουμε προσαρτήσει σε αυτή την ομάδα μια ανατολική αρμενική μετάφραση της «Αντιγόνης» του Σοφοκλή, που έγινε από το Γκραμπάρ του Μπαγκκρατούνι και από τη μετάφραση στα ρώσικα, η οποία εκδόθηκε το 1917 στο Μπακού (!!!); πράγμα που σήμερα φαίνεται απίστευτο.

Οι ακαδημαϊκές εκδόσεις των αρχαίων ελληνικών και βυζαντινών πηγών είναι ιστοριογραφικά έργα ή τα τμήματα αυτών που περιέχουν πληροφορίες για την ιστορία των Αρμενίων. Είναι γραμμένα στην αρχαία ελληνική, η οποία και κατά την βυζαντινή περίοδο παρέμεινε η γλώσσα της λογοτεχνίας και της μάθησης. Μεταφράστηκαν στα ανατολικά αρμενικά κυρίως από τους διακεκριμένους ιστορικούς ακαδημαϊκούς Χρατς Μπαρτικιάν και Σιμόν Κρκασαριάν. Η πλειοψηφία αυτών των μεταφράσεων περιλαμβάνεται στη σειρά βιβλίων «Ξένες Πηγές για την Αρμενία και τους Αρμενίους», και ειδικότερα στους τόμους «Αρχαίες Ελληνικές Πηγές» και «Βυζαντινές Πηγές», που εκδόθηκαν από την Ακαδημία Επιστημών Αρμενίας.

Οι πρόσφατες μεταφράσεις έχουν επικεντρωθεί σε αρχαία, βυζαντινά και σύγχρονα λογοτεχνικά έργα. Περιλαμβάνονται επίσης ιστορικές πηγές (Ηρόδοτος, Ξενοφών, Πλούταρχος). Πολλά βιβλία μεταφράστηκαν από τον Σιμόν Κρκασαριάν, τόσο από την αρχαία όσο και από τα νεοελληνικά, και δύο βιβλία ανήκουν στον Χρατς Μπαρτικιάν. Ένας άλλος μεταφραστής είναι ο Χαμαζάσπ Χαμπαρτζουμιάν (αρκετές τραγωδίες, η «Ιλιάδα»). Ο Άραμ Τοπσιάν, ο οποίος είχε μεταφράσει κάποια έργα τη δεκαετία του '90, είναι πολύ ενεργός τα τελευταία μιάμιση δεκαετία, μεταφράζοντας τόσο μεμονωμένα (Σοφοκλής), όσο και σε συνεργασία με τη Γκοάρ Μουραντιάν (Λόγγος, Απολλόδωρος, Μάρκος Αυρήλιος, Ευριπίδης, Όμηρος, Αριστοφάνης, Αριστοτέλης και η αρχαία ελληνική ποίηση του 7ου-5ου αι. π.Χ.). Η Σαμρικ Χατσατριάν, η οποία ζει στην Ελλάδα, μεταφράζει τα μυθιστορήματα του Νίκου Καζαντζάκη. Νέες μεταφράστριες, η Σουσάν Καραπετιάν και η Τατέβικ Στεφανιάν, έχουν μεταφράσει βιβλία των Οδυσσέα Ελύτη, Νίκου Χρύσου και της Μάρως Βαμβουνάκη.

EMBASSY OF ARMENIA
IN GREECE
ΠΡΕΣΒΙΑ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΑΣ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ

ΙΔΡΥΜΑ
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΛΑΣΚΑΡΙΔΗ

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΑΘΗΝΩΝ